

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitvlaria Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Karoli III. Regis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

In broilo Compendij.

Pag. 187. **R**EGNI SVI IN FRANCIA I.] In divisione regni paterni, quam apud Ambianos mense Martio, ut Chronicum Floriacense docet, anno DCCCXXC. instituerunt, Ludovicus Franciam & Neustriam sortitus est, Karломannus Burgundiam & Aquitaniam, Ludovico deinde post biennium mortuo mense Augusti anno DCCCXXII. Karломannus Franciam quoque & Neustriam adeptus est, fusque in Francia regni exordium ipse duxit. Quare Februarius mensis anni sequentis, cum promulgata hæc capitula dicuntur, primo ejus in Francia regni anno rectè adscribitur.

IN BROILO COMPENDII.] Karolus M. in Capitulis anni octavi: *De broilo ad Atinicum palatium*, nemore aut saltu, Avesgaudus in literis quas principio citavimus: *cum silva que vocatur broilus*. A broilis id genus multis in Gallia locis nomen. Pardulus Laudunensis ad Hincmarum Archiepiscopum: *Per viam juxta montes Remorum, que vocatur Barbaria, ire, & per Lucaracum sive Broilum transire, & ita ad Glaniam*.

III.

Apud Vernis palatium.

Pag. 187. **R**EGNI NOSTRI V.] Ita codex nosfer Merensis, ex quo unico hæc capitula depromptimus. Hic ergo alia est ratio annorum Karломanni. Non enim numerat annos tantum quibus Franciam post Ludovici fratris obitum obtinuerat, ut paulo ante dictum est, sed illos etiam complectitur quos cum illo post mortem patris (id est ab anno DCCCLXXIX.) vel conjunctim ante regni divisionem, vel post hanc in altera regni parte imperarat.

Pag. 189. c. II. **P**ER FORCIAM EMEND. COGATVR.] per vim, *per force*. Malculfus lib. I. formula 27. *quasi eidem servum suum per forciam tulisset*. Sic *forciam facere & per forciam depreadari* in legibus antiquis. Aliquando in bonam partem, ut in lege Bajoariorum tit. XI. cap. 5. *Cui Dem dedit forciam & victoriam*, sicut contra virtutem pro vi injusta posuit Lex Salica tit. XIV. cap. 15.

Pag. 190. c. 14. **V**VILGO GELDAM VOCANT.] Vocabant etiam geldoniam, Karolus Rex in Capitulis anni DCCCLXXIX. *ut sacramentum pro geldonia non fiat*, id est, pro collecta seu congregatione facienda. Inde & confratrias quoque geldonias appellarunt. Hincmarus in Capitulis anno DCCCLII. datis: *Vt de collectis quas geldonias vel confratrias vulgo vocant tantum fiat quantum ad auctoritatem & utilitatem atque rationem pertinet*. In quibus omnibus locis geldoniam scribunt veteres libri, non gildoniam. De collectis quæ lingua Theotisca herizuph vocantur dictum supra tit. XIV. cap. 111.

Tungrensis Episcopatus controversia.

Pag. 195. **T**VNGRENSIS EPISC.] Tituli hujus argumentum explicat Sigebertus in Chronico ad annum DCCCXXI. *Stephano Leodicensium Episcopo defuncto, Richarius vir catholicus à Karolo per auctoritatem Papa Romani ordinatur Episcopus, repudiato Hilduino, qui pecunia data Ducis Gislobero ambiebat ab eo sibi dari episcopatum*. Aliquanto uberius in Chronico item suo Frodoardus anno DCCCXX. quo initium fuit controversiæ. Extat in Codice S. Mariæ Virdunensis, unde hæc capitula excerptimus, Joannis Pape X.* ad Karolum Regem epistola, qua significat se Romam Herimannum Archiepiscopum cum Hilduino & Richero ad examinandam causam evocasse. At Frodoardus cetera persequens Richerum Romæ à Ioanne Papa ordinatum Episcopum, Hilduinum verò excommunicatum fuisse scribit anno DCCCXXII. Tungrensis porro episcopatus, sive Leodiensis, in regno erat Lotharj, quod regnum Karolus post excessum Ludovici patris amissum à fratribus, occupatumque à Transihenanis, in potestatem suam revocarat.

AB HEINRICCO INIM. N.] Duce Saxonie ac Thuringiæ, qui biennio antè regnum Germaniæ post Conradum Regem occuparat.

III.

Pactum Karoli & Heinrichi.

Pag. 199. **A**NNO DOM. INC. DCCCXXVI.] Pactum hoc Bonnense ad Rhenum Karoli & Heinrichi Regum Sigebertus adscripsit anno DCCCXXII. Sed duplex hoc loco est character, qui ad annum DCCCXXI. referendum docet, feræ nimirum primæ, & feræ quartæ, quarum altera pridie Nonas, altera VII. Idus Novembris eo anno incidisse dicitur, quod quidem anno congruit DCCCXXI. non XXII. aut XXVI. ut perperam hic scriptum est. Quare rectius omnino in chronico Frodoardi pacto eadem in annum DCCCXXI. conjicitur, quod ipsum mox etiam Karoli annorum epocha demonstrabit, atque hoc præterea, Indictionem mense illo Novembri decimam fuisse, non nonam.

ANNO REGNI KAROLI XXIX.] Plerique omnes rerum nostrarum auctores Karoli Simplicis annorum exordium ducunt ab obitu Odonis Regis III. Nonas Ianuarias anni DCCXCVIII. Karolus autem ipse in diplomatibus suis quinquennio aliud repetit, ex die videlicet quo Remis à Fulcone Archiepiscopo unctus est in Regem, hoc est v. Kalend. Februarias anni, ut reor, DCCCXIII. Diem quidem Karolus designat in diplomate Fossatenlis monasterij & in altreo S. Martini Turonici: *In die, inquit, quo ad regni fastigium ordinati fuimus, qui evenit v. Kalendas Februarias, id est, natali S. Agnetis virginis*. Annum autem indicat Regino, cum Regem levatum ait sub finem anni DCCCXII. Nam cum annos à Christi incarnatione ordiatur, non à natali, anno cuique primos etiam sequentis

T O M. II. anni menses adnumerat. Denique Karoli regnum ab hoc quem dixi Christi anno in ejus diplomatis inchoari facile perspiciet qui ejus annos cum Indictionibus comparabit. Sed ne ambigendi locus foret, extat in tabulario S. Martini diploma quod cum Karoli annis Christi quoque annos habet adscriptos in hunc modum: *Data III. Idus Julias Indictione VII. anno XII. regnante Domino Karolo gloriosissimo Rege, redintegrationis VII. Actum Compendio palatio anno incarnationis Christi DCCCCIV.* Sanè si annus Christi DCCCCIV. numerabatur Karoli XII. consequens est ut primus Karoli anno Christi DCCCXIII. respondeat, & cum anno Christi DCCCXXI. comparandus sit annus Karoli XXIX. ut hoc loco. Deinde si anno XII. Karoli Julio mense septima erat Indictio, reliquum est ut anno ejus XXIX. Julio eodem mense nona, post Septembrem verò decima fuerit Indictio, quod erat demonstrandum. Est & alterum diploma quod Karoli annos cum Christi annis comparat, & hæc que diximus omni ex parte confirmat, in ferinis Ecclesie Parisiensis, de immunitate claustrum quam Rex idem Theodulfo Episcopo postulante concessit: *Datum xv. Kalendas Junij Indictione XV. anno incarnationis dominice DCCCXXI. regnante Domino Karolo Rege XIX. redintegrante XIV. Actum villa Cangiaco.*

REDINTEGRANTE XXIV.] Karolus quo tempore in Regem confirmatus est, integrum regnum in potestate sua non habuit, quia Odo Rex, quoad vixit, Aquitania & Burgundia potitus est. Mortuo post quinque annos Odone, que ab illo possidebantur recepit, regnumque redintegravit; atque hujus redintegrationis annos regni sui annis deinceps in publicis tabulis subiecit. Semper igitur redintegrationis anni regni annis solido ferè quinquennio pauciores sunt. Et solidum fuisse, si Odo, quem III. Nonas Ianuarias vita functum diximus, ad v. Kalendas Februarias, quo die inunctus fuerat Karolus, vitam protulisset.

LARGIORE HERED. INDEPTA X.] Hoc verò pertinet ad regnum Lotharij, cujus accessione Karolus hereditatem suam amplificavit: quia non solum partem illam recepit quam avus olim & pater ejus possederant, sed alteram etiam que Regum fuerat Transhenanorum. Sed quo anno regnum Lotharij receperit, investigandum. Sigbertus enim anno DCCCXVI. receptum notat. Ceterum ex hoc loco & ex Karoli diplomatis facile est videre quadriennio antè, hoc est, anno Christi DCCCXII. regni Karoli XX. receptum fuisse. Quo nimirum tempore Ludovico ultimo Francie stirpis in Germania Rege sine liberis defuncto, Karolo, ut legitimo heredi, jure licuit non regnum modò Lotharij, sed Germaniam quoque ipsam, si pat in armis vis fuisset, repetere.

pag. 300.

EPISCOPI EX PARTE KAROLI] Omnes è regno erant Lotharij, excepto Bovone Catalunensi; cujus soror Frideruna olim Regina uxor fuerat Karoli.

EPISCOPI EX PARTE HEINRICI.] Nullus in his è regno Lotharij, omnes è Transhenano. Nam & Moguntia & Vvormatia, ut alibi dictum, quamvis citimæ Rheno, Transhe-

nenis tamen regno vini gratia fuerant ad tributæ. **T O M. II.**

EPISC. MIMMOGERNERFERDÆ] Hodie Monasteriensis in Vveftfalia. Synodo Coloniensi anni DCCCXXVII. subscribit Vvifelmus Mimigarnafurdensis Episcopus. Sic enim ibi scriptum est. Nos cam lectionem representavimus quam exhibuit P. Heriberti nostri exemplar, cui uni hoc Capitulare debemus.

CORONATIONES REGVM ET REGINARVM.

I.

Caroli Calvi in regno Lotharij.

CORONATVS IN METTIS] De hac coronatione supra in Capitulis tit. XII. ubi & adnuntiationes que coronationem præcesserunt integræ continentur.

BENEDICTIONES SVPER REGEM] In Regum nostrorum consecratione diversæ nunc etiam benedictiones, sed ab uno Archiepiscopo pronuntiantur. Olim, ut hic locus declarat, interdum etiam à diversis Episcopis pronuntiabantur. Quomodo & in Ludovici Pij restitutione, quam in eadem Metensi Ecclesia factam supra didicimus, inter Missarum celebrationem septem Archiepiscopi septem reconciliationis ecclesiasticæ orationes super eum recinunt. Vetus etiam Ordo Romanus in consecratione Imperatoris singulas orationes à singulis Episcopis, Albano, Potuenti, & Ostiensi fundi soltas docet.

AD DEXTRAM AVRICVLAM] Hodie ungi Reges solent primum in vertice, deinde in pectore, tertio inter scapulas, tum in scapulis ipsis, postea in brachiorum internodiis, ac postremo in manibus.

PALMAM ET SCEPTRVM] Regibus nunc cum sceptro, non palmæ ramus, sed palma manus offertur, id est, scipio inauratus, cui eburnea expansæ manus effigies in summo infixæ est. Sed hanc justitiæ manum nostri vocant. Hic verò ad victoriam palma, non ad justitiam, referri videtur.

B. GORGONII] Hujus agoni sacer dies erat, quo hæc celebrabantur, V. Idus Septembris. Præcipua autem hujus martyris apud Metenses veneratio ob sacras ejus reliquias in Gorziensi olim monasterio conditas à Chrodgango Episcopo.

II.

LVDOVICI II. REGIS.

AB EPISCOPI PETITA] Editæ supra fuerunt inter Ludovici II. Capitula primo loco. Eadem ipsæ ac superiorum sequentiumque benedictionum pars maxima nunc etiam in Regum Francorum consecrationibus usurpatur. Ut verisimile sit ab Hinemaro, cum hos Reges Reginaque coronaret, conceptas fuisse formulas quas posteri secuti sint.

III.

IVDITH CAROLI FILIÆ.

REGIN. QVAM EDELVIVS] Edilvifum item appellat Lupus Abbas epistola

XIII.